A DevOps Engineer's Journey

Author: Kasra Jamshidi

Github

To avoid confusion, since I'm using the history of my server, my first server's IP is 192.168.69.54 and the second one is 192.168.69.55.

HTTP (Hypertext Transfer Protocol):

یکی از پروتکلهای اصلی در وب است که برای انتقال اطلاعات بین کلاینت (معمولاً مرورگر) و سرور استفاده می شود .

اجزای اصلی HTTP

(درخواست) HTTP Request

درخواست HTTP از سمت کلاینت به سرور ارسال می شود و شامل دو بخش اصلی است:

- نوع محتوا، و غيره ،(و غيره ،GET، POST) اطلاعات متا درباره درخواست، مثل نوع درخواست : 1. Header
- 2. Body: معمولاً در) داده هایی که همراه درخواست ارسال میشوند POST یا PUT).

HTTP Response (پاسخ)

پاسخ HTTP از سمت سرور به کلاینت ارسال می شود و شامل دو بخش اصلی است:

- الطلاعات منا درباره پاسخ، مثل نوع محتوا و وضعیت درخواست :Header
- يا فايل ،HTML، JSON محتواي واقعي پاسخ، مثل :Body

روشهای (HTTP Methods)

برای تعریف نوع درخواست کلاینت به سرور استفاده می شوند:

<u>کارپر</u> د	متد
درخواست برای دریافت یک منبع مشخص بدون تغییر در سرور.	GET
ارسال داده به سرور برای پردازش (معمولاً برای ارسال فرم).	POST
ارسال داده برای ذخیره در یک مکان مشخص.	PUT
حذف یک منبع مشخص روی سرور.	DELETE
مشابه GET، اما فقط هدر را بدون بدنه پاسخ میگیرد.	HEAD

کاربرد	متد
اطلاعات درباره متدهای پشتیبانی شده برای یک منبع خاص را برمیگرداند.	OPTIONS
برای آزمایش و اشکالزدایی مسیر درخواست به سرور استفاده میشود.	TRACE

كدهای وضعیت (HTTP Status Codes)

کدهای وضعیت در پاسخ HTTP نشان دهنده وضعیت پر دازش در خواست هستند. این کدها به چند دسته اصلی تقسیم میشوند:

معنى	دسته
اطلاعاتی (در حال پردازش درخواست)	1XX
موفقیت (درخواست با موفقیت پردازش شد)	2XX
تغییر مسیر (ریدایرکت به یک آدرس دیگر)	3XX
خطای کلاینت (مشکل در در خواست کلاینت)	4XX
خطای سرور (مشکل در سرور در پردازش درخواست)	5XX

كدهای مهم HTTP Status

1XX: Informational دسته

. سرور آماده دریافت ادامه درخواست است: 100 Continue

• 101 Switching Protocols: مثلاً به) تغبير پروتكل WebSocket).

دسته 2XX: Success

درخواست با موفقیت انجام شد . 200 OK

• 201 Created: سنده است ایجاد شده است

3XX: Redirect دسته

• 301 Moved Permanently: منبع به صورت دائمی به مکان جدید منتقل شده است.

• 302 Found (Temporary Redirect): منبع به صورت موقت به مكان جديد منتقل شده است.

دسته 4XX: Client Error

• 400 Bad Request: درخواست نادرست (Syntax مشكل دارد).

• 401 Unauthorized: احراز هویت لازم است.

• 403 Forbidden: دسترسی به منبع ممنوع است.

404 Not Found: منبع پیدا نشد.

دسته 5XX: Server Error

• 500 Internal Server Error: خطای داخلی سرور

• 502 Bad Gateway: مشكل در ارتباط با سرور بالادستى

• 503 Service Unavailable: سرویس در دسترس نیست.

• 504 Gateway Timeout: زمان باسخدهي سرور بالادستي تمام شده است

ساختار HTTP Request

GET /example HTTP/1.1 Host: www.example.com User-Agent: Mozilla/5.0

Accept: text/html,application/xhtml+xml

توضيحات:

1. خط اول: متد، آدرس منبع، و نسخه پروتكل.

2. هدر ها: اطلاعاتی مثل نوع مرورگر (User-Agent) و نوع داده مورد پذیرش.

ساختار HTTP Response

HTTP/1.1 200 OK

Content-Type: text/html Content-Length: 125

<html>

<body>

<h1>Success!</h1>

</body>

</html>

توضيحات:

- 1. خط اول: نسخه پروتكل، كد وضعيت، و توضيح وضعيت.
 - 2. هدرها: نوع داده و اندازه محتوا
 - 3. بدنه: محتوای واقعی باسخ

تنظیم IP

as a webserver as a reverse proxy as a loadbalance

بر روی ماشین مجازی:

- 1. set IP Address
- 2. change password
- 3. Install bash-completion

روی ماشین ها کلیک کرده <== username : root password

- چک کردن IP روی ماشین : 4. IPa
- باز کردن پوتی و وارد کردن IP مورد نظر : 5. puTTY
- 6. username: root password: -
- 7. Redhat ==> vi ete/ sysconfig/Network-scripts/
- 8. Systemctl restart Netwark Manager
- 9. iptables -F

نمایش کانفیگ کارت شبکه با زدن space نمایش کانفیگ کارت

تنظیم دستی IP

```
| B00TPR0T0 = None or Static
| IPADDR = مورد نظر ip
| MASK = 255.255.255.0
| GATEWAY = 192.168.67.254
| ONBOOT = YES
```

اگر server ری استارت شود تنظیمات شبکه UP می شود .

راه دوم

- 1. nmtui
- 2. Edit a connection
- 3. Edit
- 4. IPV4 { Address , Gateway , DNS }
- 5. Aatomatically connect
- 6. Back
- 7. Active

مرحله دوم: ssh زدن به سرور

مرحله سوم: تغيير دادن يسورد

NGINX

يك وب سرور است ولى عموما به عنوان يك reverse proxy استفاده مي شود . :NIGNX

نباید nignx رو از ریپوز دیفالت دانلود کرد چون ممکن است نسخه قدیمی و دچار باگ امنیتی باشد .

https://nginx.org/en/linux_packages.html

روی NGINX میتوانیم برنامه های نوشته شده با جاوا و .NET را تنظیم و اجرا کنیم. برای نصب، باید ریپوزیتوری مرتبط با آن را اضافه کنیم.

نصب NGINX:

مراحل نصب در RedHat:

1. ورود به دایر کتوری مخازن:

cd /etc/yum.repos.d/

ويرايش فايل مخزن:

vim nginx.repo

تغيير نام فايل مخزن قديمي:

mv rabbitmq.local rabbitmq.bak

نصب NGINX:

yum —y install nginx

فعال سازي و شروع سرويس NGINX :

systemctl enable ——now nginx

پاک کردن قوانین فایروال:

iptables -F

غيرفعال كردن سرويس firewalld:

systemctl disable --now firewalld

دايركتورى ريشه پيشفرض NGINX:

دایر کتوری ریشهی NGINX (جایی که محتوای وبسایت ذخیره می شود):

1. ورود به داير كتورى HTML NGINX:

cd /usr/share/nginx/html/

تغيير نام فايل index.html:

mv index.html index.html.bak

ایجاد یک فایل جدید index.html:

echo "hello" > index.html

HTTPS:

ما انواع حملات تحت وب داریم که مربوط به هم به انواع مختلف است. آیا داشتن HTTPS در سایت میتواند جلوی حملات SQL Injection را بگیرد؟ خیر، این نوع حمله مستقیماً به دیتابیس دسترسی پیدا میکند و داده ها را تغییر میدهد. HTTPS فقط داده های منتقل شده را رمزنگاری میکند.

ء Hypertext Transfer Protocol Secure** مخفف HTTPS است . این پروتکل داده های شما را به صورت رمزنگاری شده جابه جا میکند، اما به تنهایی نمی تواند امنیت کامل سایت را تضمین کند.

رمزنگاری (Encryption):

ر مزنگاری به معنای تبدیل داده ها به کدهایی است که از دستر سی غیر مجاز جلوگیری میکند. الگوریتم های مختلفی برای این کار وجود دارد که اطمینان حاصل میکند مهاجمان نمی توانند داده های شما را تغییر داده یا بخوانند.

هش (Hash):

هش توابعی هستند که داده ورودی را به یک رشته ثابت از کاراکترها تبدیل میکنند. این امر برای اطمینان از صحت و یکپارچگی دادهها استفاده میشود.

شرایط یک گواهینامه معتبر (CA):

یک مرجع صدور گواهینامه (Certificate Authority) معتبر باید موارد زیر را تضمین کند:

- 1. اعتبار گواهینامه: اطمینان از این که گواهینامه توسط یک مرجع معتبر صادر شده و به صورت قانونی و قابل اعتماد قابل استفاده است.
 - 2. تاریخ اعتبار: بررسی این که گواهینامه همچنان معتبر بوده و از تاریخ انقضا یا شروع خارج نشده است.
 - 3. نام گواهینامه: تطابق نام (Subject Name) گواهینامه با مالک یا دامنهای که برای آن صادر شده است.
- 4. فهرست ابطال گواهینامه (CRL): گواهینامه نباید در لیست ابطال گواهینامه (CRL یا Certificate Revocation List) یا پایگاه داده مشابهی که گواهینامههای لغوشده را نگهداری میکند، قرار داشته باشد.

HPKP (HTTP Public Key Pinning):

HPKP یک ویژگی امنیتی برای وبسایتهای HTTPS بود که از حملات جعل گواهینامه (Certificate Forgery) جلوگیری میشد. میکرد. این کار با مشخص کردن یک یا چند کلید عمومی (Public Key) مورد اعتماد برای مرورگر انجام میشد.

عملكرد HPKP:

- 1. سایت یک هدر خاص به نام Public-Key-Pins به مرورگر ارسال میکرد.
 - 2. این هدر لیستی از کلیدهای عمومی مورد اعتماد سرور را در خود داشت.
- 3. مرورگر این کلیدها را ذخیره میکرد (Pin میکرد) و هنگام بازدید دوباره از سایت، بررسی میکرد که آیا گواهی دریافتی با کلیدهای مشخص شده در لیست مطابقت دارد یا خیر.
 - 4. اگر مطابقت نداشت، مرورگر از برقراری ارتباط جلوگیری میکرد تا از حملاتی مانند Man-in-the-Middle 4. اگر مطابقت نداشت، مرورگر از برقراری ارتباط جلوگیری شود.

چرا HPKP دیگر استفاده نمیشود؟

- اگر کلیدها اشتباه یا منقضی میشدند، سایت ممکن بود برای کاربران غیرقابل دسترس شود.
 - مدیریت آن پیچیده بود و خطاهای پیکربندی میتوانست به مشکلات جدی منجر شود.
- این مکانیزم جای خود را به مکانیزمهای سادهتر و امن تری مانند Certificate Transparency و HSTS داده است.

تظیمات Self-Signed CA و ایجاد

1. مسير دهي به فايل هاي تنظيمات NGINX

cd /etc/nginx/conf.d/

2. حذف فایل های قبلی (در صورت لزوم)

openssl genrsa -des3 -out server.key 2048

4. حذف رمز عبور از کلید خصوصی

openssl rsa -in server.key -out private.key

- 5. تبدیل کلید خصوصی برای استفاده توسط CA
- فایل private key برای استفاده آماده است.
- 6. ايجاد (CSR (Certificate Signing Request)
- اگر نیاز به CSR برای ارسال به CA داشتید، این مرحله انجام میشود.
 - 7. ايجاد گواهي (Certificate)

openssl req -x509 -nodes -days 365 -newkey rsa:2048 -keyout private.key

مشخص كردن اطلاعات كواهي

8. شامل نام، ايميل، CA و ديگر اطلاعات.

قرار دادن گواهیهای دیجیتال در سختافزار به جای NGINX یا نرمافزارهای دیگر، یک روش بهینه برای افزایش عملکرد و امنیت است. در ادامه دلایل و نحوه انجام این کار توضیح داده شده است:

• افزایش امنیت:

- کلید خصوصی هرگز از سخت افزار خارج نمی شود، بنابر این امکان سرقت آن کاهش می یابد.
- سخت افزارهای اختصاصی مانند (HSM (Hardware Security Module) مکانیزمهای امنیتی داخلی برای جلوگیری از دسترسی غیرمجاز دارند.

بهبود عملکرد:

- سخت افز ارهای اختصاصی قادر به پردازش عملیات رمزنگاری (مانند TLS Handshake) با سرعت بسیار بیشتری هستند.
 - كاهش بار CPU سرور اصلى، مخصوصاً در سرورهايي با درخواستهاي رمزنگاري بالا.

• مدیریت آسانتر:

- سختافزارهای مخصوص گواهیها امکان مدیریت متمرکز کلیدها و گواهیها را فراهم میکنند.
 - امكان استفاده از گواهي ها براي چندين سرور يا برنامه به طور همزمان.

گامهای گرفتن گواهی از Let's Encrypt

1. نصب Certbot

سرت بات (Certbot) ابزاری است که به صورت خودکار برای شما گواهی Let's Encrypt دریافت میکند. برای نصب آن، از دستورات زیر استفاده کنید:

:CentOS/RHEL >2

```
yum install epel-release -y
yum install certbot python3-certbot-apache -y
```

در Ubuntu/Debian:

```
apt update
apt install certbot python3-certbot-apache -y
```

2. درخواست گواهی

بعد از نصب Certbot، کافی است دستور زیر را اجرا کنید:

2. درخواست گواهی

بعد از نصب Certbot، کافی است دستور زیر را اجرا کنید:

certbot --apache

این دستور:

- دامنه های پیکربندی شده در Apache را شناسایی میکند.
 - فایلهای لازم برای گواهی را ایجاد میکند.
 - گواهی از Let's Encrypt دریافت میکند.
 - سرور را برای استفاده از HTTPS بهروز میکند.

3. اگر سرور Apache ندارید (DNS-based)

اگر از وب سروری غیر از Apache استفاده میکنید، یا فقط قصد دارید گواهی بگیرید بدون تغییر سرور:

certbot certonly --standalone -d example.com -d www.example.com

-d example.com : دامنه ای که میخواهید گواهی برای آن بگیرید

TIP : این روش نیاز دارد که پورت 80 روی سرور باز باشد

Let's Encrypt گواهی های 90 روزه صادر میکند، بنابراین باید تمدید خودکار فعال شود. Certbot به صورت پیشفرض یک systemd timer برای تمدید خودکار ایجاد میکند.

برای تست تمدید:

certbot renew --dry-run

DNS

دی ان اس (DNS) سیستمی است که وظیفه تبدیل نام دامنه ها به آدرسهای IP را بر عهده دارد تا دستگاه ها در شبکه بتوانند با یکدیگر ارتباط برقرار کنند.

انواع سرور DNS:

(زون اصلی) 1. Master Zone

این زون مثل دفتر اصلی تلفن است. شما تمام اطلاعات دامنه ها و ۱۶ها را در اینجا ذخیره میکنید. مثال: فرض کنید شما مالک دامنه jamshidi.ir هستید. اطلاعاتی مثل www.jamshidi.ir برابر است با 131.5.168.5 را در این زون وارد میکنید. این زون مرکز اصلی داده های دامنه است.

2. Slave Zone (زون پشتیبان)

این زون کپی زون Master است و اگر Master در دسترس نباشد، از این زون استفاده می شود. مثال: شما یک سرور پشتیبان دارید. اگر سرور اصلی DNS شما خراب شود، سرور Slave می تواند به درخواست های DNS پاسخ دهد.

3. Forward Zone (زون ارسال کننده)

این زون وقتی استفاده می شود که سرور DNS شما خودش اطلاعات را ندارد و باید سوال ها را به یک سرور دیگر ارسال کند. مثال: سرور DNS شما نمی داند example.com کجاست، پس از یک سرور خارجی (مثل Google DNS) می پرسد.

4. Hint Zone (زون راهنما)

این زون لیستی از آدرس سرورهای Root DNS است و وقتی استفاده می شود که هیچ اطلاعاتی در دسترس نیست. مثال: سرور DNS شما نمی داند از کجا شروع کند، پس به سرورهای Root (مثل com. یا ir.) مراجعه میکند و اطلاعات اولیه را از آنجا می گیرد.

اصطلاحات:

• TLD (Top Level Domain): مانند) سطح اول دامنه .com, .ir).

 FQDN (Fully Qualified Domain Name): مانند) نام کامل دامنه mail.cando.com).
 Authoritative DNS: پاسخدهنده اصلی و دقیق به درخواستها
 Non-Authoritative DNS: پاسخهایی که کش شدهاند و معتبر نیستند
مفاهیم اولیه:
1. Recursion:
 باید غیر فعال باشد تا سرور DNS توسط باتها مورد پرسش قرار نگیرد.
2. DNSSEC:
 یک پروتکل امنیتی برای تضمین صحت و اعتبار اطلاعات DNS.
3. TTL (Time to Live):
 برای تغییر آدرس IP یک وبسایت، مقدار TTL باید کاهش یابد (۱ یا ۲ دقیقه) تا تغییرات سریعتر اعمال شوند.
كانفيگ فايلها:
نصب DNS Server:
yum —y install bind bind—utils
شروع سرویس:
systemctl enable named
systemctl start named
بررسی وضعیت سروی <u>س:</u>
systemctl status named
Systemett status nameu
فایل تنظیمات اصلی DNS:
vim /etc/named.conf
فايل اطلاعات zone :
<pre>vim /var/named/data/jamshidi.db</pre>
نكات مديريتى:

1. قرار دادن سرور اصلی (Master) در DMZ.

ممنوع است، امنیت کاهش مییابد.

2. ساخت سرور Slave:

• یک سرور ثانویه تنظیم کنید تا در صورت خرابی سرور اصلی، عملکرد DNS ادامه داشته باشد.

3. بەروزرسانى Slave:

• از دستور زیر استفاده کنید:

rndc reload

مقدار Serial در فایل زون باید ۱ عدد افزایش یابد.

در فایل زون (zone)، مقدار Serial یک شماره نسخه برای رکوردهای DNS آن زون است. این مقدار نشاندهنده تغییرات در فایل زون است و به سرورهای Slave (ثانویه) کمک میکند تا تشخیص دهند که آیا فایل زون بهروزرسانی شده است یا نه.

چرا باید مقدار Serial را افزایش دهیم؟

وقتی تغییری در رکوردهای DNS فایل زون اعمال میکنید (مثل افزودن یک رکورد جدید یا ویرایش رکوردهای موجود)، مقدار **Serial** باید ۱ واحد افزایش یابد. این افزایش ضروری است زیرا سرورهای Slave تنها زمانی فایل زون جدید را از سرور Master میگیرند که مقدار Serial در فایل زون جدید، بزرگتر از مقدار فعلی باشد. اگر مقدار Serial را افزایش ندهید:

- سرور های Slave تصور میکنند فایل زون تغییر نکرده است.
 - رکوردهای قدیمی در سرورهای Slave باقی میمانند.
 - درخواستها بهدرستی به سرورهای مقصد هدایت نمی شوند.

فرمت مقدار Serial

بهترین روش برای مقدار دهی به Serial استفاده از فرمت تاریخ + شماره نسخه است. برای مثال:

2024120801: سال 2024، ماه 12، روز 08، نسخه 01. اگر تغییرات دیگری در همان روز اعمال کنید، شماره نسخه را افزایش میدهید: 2024120802.

نحوه بهروزرساني

- 1. فایل زون را با یک ویرایشگر متنی باز کنید (مثلاً vim /var/named/data/example.com.db).
 - 2. مقدار Serial را پیدا کنید.
 - 3. مقدار فعلى را يك عدد افزايش دهيد.
 - 4. فایل را ذخیره کرده و از دستور زیر برای بارگذاری مجدد زون استفاده کنید:

rndc reload

Forwarders:

```
برای ارسال درخواستهای DNS به سرورهای دیگر (مثلاً Google):
```

```
forwarders {
    1.1.1.1;
    8.8.8.8;
};
forward only;
```

فورواردینگ در DNS به این معنی است که وقتی سرور DNS نتواند به سوال شما جواب بدهد، این سوال را به یک سرور DNS دیگر که مشخص کردهایم، ارسال میکند تا پاسخ را از آنجا دریافت کند.

نمونه فایل کانفیگ DNS

```
options {
    listen-on port 53 { 192.168.69.54; };
    listen-on-v6 port 53 { ::1; };
                 "/var/named";
    directory
    dump-file
                  "/var/named/data/cache dump.db";
    statistics-file "/var/named/data/named stats.txt";
    memstatistics-file "/var/named/data/named_mem_stats.txt";
    secroots-file "/var/named/data/named.secroots";
    recursing-file "/var/named/data/named.recursing";
    allow-query { any; };
    recursion no;
    dnssec-enable yes;
    dnssec-validation yes;
managed-keys-directory "/var/named/dynamic";
    pid-file "/run/named/named.pid";
```

```
session-keyfile "/run/named/session.key";
};
logging {
     channel default_debug {
          file "data/named.run";
          severity dynamic;
     };
};
zone "jamshidi.ir" IN {
     type master;
     file "/var/named/data/jamshidi.db";
     allow-update { none ;};
     allow-transfer { 192.168.69.55; };
};
zone "." IN {
     type hint;
     file "named.ca";
};
                                                                    توضیحات فایل کانفیگ DNS
                                                                           1. بخش options
            بخش options در فایل تنظیمات DNS شامل تعداد زیادی جزئیات است، اما مهمترین تنظیمات آن عبارتاند از:
   1. listen-on port 53 { 192.168.69.54; };
        مشخص میکند سرور فقط به درخواستهای ارسالی به آدرس 192.168.69.54 روی پورت 53 پاسخ میدهد. )پورت
                                                                                      بيشفرض (DNS
   2. allow-query { any; };
           تعیین میکند که تمام کلاینت ها مجاز به ار سال در خو است به سر و رهستند. این گزینه بر ای دستر سی عمو می مهم است.
```

- recursion no;
 غیرفعال کردن recursion، به این معنی که سرور فقط به سوالاتی که مسئولیت آنها را بر عهده دارد (authoritative)
 پاسخ میدهد و سوالات دیگر را حل نمیکند.
- 4. dnssec-enable yes;

فعال کردن DNSSEC برای اطمینان از امنیت در پاسخهای DNS.

5. dnssec-validation yes;

فعال کردن اعتبار سنجی DNSSEC برای بررسی امضاهای دیجیتالی و جلوگیری از جعل DNS.

6. directory "/var/named";

مسیر اصلی ذخیره فایلهای پیکربندی و زونهای DNS.

این موارد، مهمترین بخشهای تنظیم options هستند که بر عملکرد سرور تأثیر مستقیم دارند. تنظیمات دیگر برای اهداف خاص یا جزئیات اضافی استفاده میشوند.

2. بخش Logging

اين بخش مربوط به تنظيمات لاگها (ثبت وقايع) است: logging

یک کانال به نام default_debug تعریف شده که لاگها را در فایل مشخصی نخیره میکند. : channel default_debug

file "data/named.run" : حطایابی و دیباگ عات لاگ به آن نوشته می شود. این فایل معمولاً برای خطایابی و دیباگ استفاده می شود.

severity dynamic : باعث می شود شدت لاگها به صورت خودکار dynamic باعث می شود شدت لاگها به صورت خودکار بسته به نیاز تغییر کند.

3. تعریف زون Master

```
zone "jamshidi.ir" IN {
    type master;
    file "/var/named/data/jamshidi.db";
    allow-update { none; };
```

```
allow-transfer { 192.168.69.55; };
};
```

این بخش مربوط به تعریف زون دامنه jamshidi.ir است. دامنه تعریفشده نوع Master است. : zone "jamshidi.ir

type master : سرور اصلی) است که اطلاعات معتبر دامنه را ذخیره و مدیریت Master (سرور اصلی) مشخص میکند.

file "/var/named/data/jamshidi.db" : A، مسير فايل مربوط به اين زون است. اين فايل شامل ركوردهاى DNS (مانند ،NS و غيره) براى دامنه jamshidi.ir است.

allow-update { none; } : را در یک زون به صورت DNS را در یک زون به ایر هایی اجازه دارند رکوردهای دهند.

```
allow-update { none; };
```

يعنى هيچكس اجازه تغيير ندارد. اين حالت معمو لا براى امنيت بيشتر استفاده مىشود.

allow-transfer { 192.168.69.55; } : اجازه (در اینجا: 192.168.69.55) مشخص میکند فقط آدرس IP مشخصشده (در اینجا: Slave دریافت اطلاعات زون را دارد. این معمولاً برای سرورهای

از ابزارهایی مانند dig یا host میتوان برای Zone Transfer استفاده کرد. نمونهای از دستور با dig:

```
dig axfr @<DNS_Server_IP> <domain_name>
```

چگونه از این مشکل جلوگیری کنیم؟

برای جلوگیری از Zone Transfer به افراد غیرمجاز:

1. در فایل تنظیمات Zone، فقط به سرورهای معتبر اجازه Zone Transfer بدهید:

```
zone "jamshidi.ir" {
   type master;
   file "/var/named/data/jamshidi.db";
   allow-transfer { 192.168.69.55; }; # اجازه داده شده Slave افقط به سرور
```

اگر Zone Transfer بهدرستی محدود شود، تلاش برای استخراج اطلاعات دامنه با خطا مواجه خواهد شد. این کار برای جلوگیری از لو رفتن رکورد های dns استفاده می شود .

4. زون Root یا Hint

```
zone "." IN {
     type hint;
     file "named.ca";
};
```

zone ".":

زون . به دامنه Root مربوط است و برای راهاندازی اولیه سرور DNS استفاده می شود.

- type hint: میگوید که به سرورهای Root مراجعه کند تا اطلاعات مربوط به دامنههای دیگر را پیدا کند. کند.
- file "named.ca": را دارد و به سرور کمک میکند Poot DNS سرورهای IP این فایل لیستی از آدرسهای IP درخواستها را به این سرورها ارسال کند.

سادەتر:

این بخش به سرور DNS یاد میدهد از کجا شروع کند و اگر چیزی نداند، سراغ سرورهای اصلی (Root) برود. فایل named.ca هم آدرس سرورهای Root را به سرور میدهد.

ACL

در تنظیمات DNS، از ACL (Access Control List) برای مدیریت دسترسی ها استفاده میکنیم. یک نمونه ساده از ACL (Access Control List) برای سرور BIND میتواند به این شکل باشد:

```
options {
allow-query { trusted; };
allow-recursion { trusted; };
allow-transfer { none; };
```

این بخش از پیکربندی DNS فقط به کلاینتهای موجود در ACL "trusted" اجازه میدهد که پرسوجو (query) و درخواستهای بازگشتی (recursion) انجام دهند و انتقال زونها (zone transfers) را غیرفعال میکند.

DNS Zone File

\$TTL 604800

@ IN SOA ns1.jamshidi.ir. admin.jamshidi.ir. (

5 ; Serial

604800 ; Refresh

86400 ; Retry

2419200 ; Expire

604800); Negative Cache TTL

jamshidi.ir. IN NS **ns1.jamshidi.ir.** jamshidi.ir. IN NS **ns2.jamshidi.ir.**

ns1 IN A 192.168.69.54 ns2 IN A 192.168.69.54

@ IN A 192.168.5.129 www IN A 192.168.5.131

این فایل مربوط به تنظیمات DNS Zone File برای دامنه jamshidi.ir است که ساختار و اطلاعات اصلی دامنه را مشخص میکند. هر بخش را بهصورت جداگانه توضیح میدهم:

1. \$TTL 604800

این خط مقدار (Time-To-Live (TTL) پیشفرض رکوردهای DNS را تنظیم میکند. مقدار ۱۵۵۸۵۵ برحسب ثانیه است (معادل 7 روز). این عدد مشخص میکند که اطلاعات DNS چه مدت در کش (Cache) کلاینتها یا سرورهای DNS ذخیره شود.

2. SOA Record (Start of Authority)

رکورد SOA اطلاعات اصلی در مورد دامنه و سرور اصلی DNS را ارائه میدهد:

نام سرور اصلی که مدیریت این دامنه را برعهده دارد :ns1.jamshidi.ir

- admin.jamshidi.ir.: (هستند) هستند (نقطهها بهجای هه ادرس ایمیل مدیر دامنه (نقطهها بهجای
- Serial (5): سریال که هر بار تغییر در فایل اعمال می شود، باید افزایش یابد. سرور های ثانویه از این مقدار برای تغییر ات استفاده می کنند
- مدتزمانی که سرور ثانویه صبر میکند تا تنظیمات سرور اصلی را بررسی کند (7 روز) :Refresh (604800)
- . اگر ارتباط با سرور اصلی قطع شد، بعد از این مدت تلاش مجدد انجام می شود (1 روز) :(Retry (86400
- .مدتزمانی که پس از قطع ارتباط، سرور ثانویه اطلاعات را معتبر نگه میدارد (28 روز) :(Expire (2419200)
- Negative Cache TTL (604800): (مدت زمان ذخیره پاسخ های منفی (یعنی عدم وجود رکورد) در کش (7 روز)

3. NS Records (Name Server Records)

- این بخش مشخص میکند که کدام سرور ها به عنوان Name Server (NS) برای این دامنه عمل میکنند:
- jamshidi.ir. IN NS ns1.jamshidi.ir.
- jamshidi.ir. IN NS ns2.jamshidi.ir.

این دو رکورد به کاربران نشان میدهند که برای جستجوی اطلاعات دامنه، باید به سرور ns1 یا ns2 مراجعه کنند.

4. A Records (Address Records)

- این رکورد مشخص میکند که آدرس IP سرور ns1 IN A 192.168.69.54 است. :192.168.69.54 ns1 IN A 192.168.69.54
- آدرس سرور ns2 IN A 192.168.69.54: يكسان است. ns2 IN A 192.168.69.54:
- (السلم المرس IP الصلم المرس IP الصلم المرس الك jamshidi.ir برابر با 192.168.5.129 است.
- و **www.jamshidi.ir** به آدرس 192.168.5.131 اشاره میکند. : www.jamshidi.ir

كاريرد هر بخش بهطور خلاصه

- مدتزمان كش شدن اطلاعات : 1. \$TTL:
- و اطلاعات بهروزرسانی DNS مشخصات اصلی سرور :2. SOA
- اصلی و ثانویه برای دامنه DNS سرور های :3. NS
- 4. A Records: تبدیل نام دامنه و زیر دامنه ها به آدرس

Jailing BIND

یک تکنیک امنیتی که به منظور محدود کردن دسترسی و عملکرد نرمافزار BIND به استفاده می شود. هدف از این کار این است که حتی اگر مهاجم توانست به سایر بخشهای سیستم یا سرور DNS را نفوذ کند، توانایی دسترسی به سایر بخشهای سیستم یا سرور را نداشته باشد. به عبارت دیگر، این کار با ایجاد محدودیتهای بیشتر در فضای کاری BIND، از آسیبهای احتمالی جلوگیری میکند.

چگونه Jailing BIND کار میکند؟

زمانی که BIND در حالت Jail قرار دارد، برنامه BIND به یک دایرکتوری یا محیط محدود دسترسی پیدا میکند. در این محیط محدود، BIND تنها به فایلها و منابعی که در این دایرکتوری قرار دارند دسترسی خواهد داشت و از دسترسی به سایر بخشهای

سیستم جلوگیری میشود.

اینکار مشابه به یک sandbox است که در آن برنامه نمیتواند خارج از محیطی که برایش تعریف شده است، عمل کند.

برای Jailing BIND یا محدود کردن آن به یک محیط ایزوله، چندین روش وجود دارد. یکی از رایجترین روشها استفاده از ابزارهایی مانند chroot برای قرار دادن BIND در یک دایرکتوری خاص است. در اینجا، به مراحل انجام این کار خواهیم پرداخت.

1. استفاده از chroot برای Jail کردن BIND

chroot (change root) یک دستور در لینوکس است که به شما این امکان را میدهد که محیط کاری برنامهها را به یک دایرکتوری خاص محدود کنید. این به این معناست که BIND نمیتواند به منابع خارج از آن دایرکتوری دسترسی پیدا کند.

مرحله 1: نصب BIND و پیکربندی اولیه

اولین قدم این است که BIND را نصب و پیکربندی کنید. اگر هنوز نصب نکردید، از دستور زیر استفاده کنید:

```
sudo apt-get update
sudo apt-get install bind9
```

مرحله 2: ایجاد دایرکتوری Jail برای BIND

در این مرحله، یک دایرکتوری برای Jail کردن BIND ایجاد میکنید. فرض کنید میخواهیم آن را در این مرحله، یک دایرکتوری برای var/named/chroot/

```
sudo mkdir -p /var/named/chroot
sudo mkdir -p /var/named/chroot/var/named
```

مرحله 3: كيى كردن فايلهاى مورد نياز به دايركتورى Jail

حالا باید فایلهای مورد نیاز BIND را به داخل Jail منتقل کنید. این فایلها معمولاً شامل پیکربندیهای BIND و فایلهای دامنه هستند.

برای مثال:

```
sudo cp -r /etc/bind /var/named/chroot/etc
sudo cp -r /var/cache/bind /var/named/chroot/var/cache
```

مرحله 4: تغییر فایل پیکربندی BIND برای استفاده از chroot

حالا باید فایل پیکربندی BIND را طوری تغییر دهید که از محیط chroot استفاده کند.

- 1. فایل پیکربندی (BIND (/etc/bind/named.conf) را ویرایش کنید و اطمینان حاصل کنید که مسیرهای مربوط به فایلها و دایرکتوریها به درستی تنظیم شدهاند. مثلا باید مسیرهایی که به /var/named اشاره دارند، به /var/named تغییر کنند.
- 2. همچنین، اگر از systemd برای مدیریت BIND استفاده میکنید، باید تنظیمات مربوط به آن را برای chroot در فایل سرویس BIND تغییر دهید. به طور پیشفرض، ممکن است این فایل etc/systemd/system/bind9.service/ باشد.

[Service]

ExecStartPre=/usr/sbin/chroot /var/named/chroot /bin/bash -c
"/usr/sbin/named -g"
ExecStart=/usr/sbin/named -g

مرحله 5: تغییر مالکیت و مجوزهای فایلها

اطمینان حاصل کنید که BIND دسترسی لازم برای فایلها و دایرکتوریها در داخل Jail را دارد. به عنوان مثال:

sudo chown -R bind:bind /var/named/chroot

مرحله 6: راهاندازی مجدد سرویس BIND

بعد از انجام تنظیمات، باید سرویس BIND را دوباره راهاندازی کنید تا تغییرات اعمال شوند:

sudo systemctl restart bind9

LVM

LVM یک سیستم مدیریت دیسک در لینوکس است که به شما اجازه میدهد تا دیسکهای سخت را به صورت منطقی مدیریت کنید و حجمهای منطقی (Logical Volumes) را از فضای دیسکهای فیزیکی ایجاد کنید. در واقع، LVM به شما انعطاف پذیری بیشتری در تخصیص، تغییر اندازه، و مدیریت فضای ذخیرهسازی میدهد.

LVM شامل ۳ جزء اصلی است:

Physical Volume (PV)

Volume Group (VG) Logical Volume (LV)

Physical Extents (PE)

1. Physical Volume (PV)

Physical Volume به هر دیسک یا پارتیشنی گفته می شود که در LVM برای ذخیره داده ها استفاده می شود.

یک PV میتواند یک دیسک سخت فیزیکی (مانند /dev/sda) یا یک پارتیشن از دیسک (مثل /dev/sda1) باشد.

ایجاد PV:

برای استفاده از یک دیسک یا پارتیشن در LVM، ابتدا باید آن را به یک Physical Volume تبدیل کنیم. این کار با دستور pvcreate انجام می شود.

چرا از PV استفاده میشود؟

PVها به عنوان اجزای اصلی فضای ذخیر هسازی در LVM عمل میکنند. پس از تبدیل یک دیسک یا پارتیشن به PV، میتوان آنها را به Volume Group اضافه کرد.

2. Volume Group (VG)

Logical مجموعهای از Physical Volume مجموعهای از Physical Volume میتواند شامل یک یا چند PV باشد و این امکان را فراهم میکند که فضای Volume Group میتواند شامل یک یا چند PV باشد و این امکان را فراهم میکند که فضای ذخیرهسازی به طور انعطاف پذیر مدیریت شود.

ايجاد VG:

بعد از اینکه PVها را آماده کردید، باید آنها را به یک Volume Group اضافه کنید. این کار با دستور vgcreate انجام می شود.

چرا از VG استفاده می شود؟

Volume Group به شما این امکان را میدهد که فضای ذخیرهسازی را بهطور منطقی و بدون وابستگی به دیسکهای فیزیکی مدیریت کنید. با افزودن چند PV به یک VG، میتوانید فضای ذخیرهسازی بیشتری بهصورت یکپارچه داشته باشید.

3. Logical Volume (LV)

Logical بخشی از فضای ذخیرهسازی است که از یک یا چند Volume Group استخراج می شود. هر Logical استخراج می شود. هر Volume به طور منطقی مانند یک پارتیشن یا دیسک رفتار میکند، اما برخلاف پارتیشن های سنتی، می تواند تغییر اندازه دهد و فضای بیشتری به آن افزوده شود.

ایجاد LV:

بعد از اینکه یک VG ساخته شد، میتوانید Logical Volumeها را از آن ایجاد کنید. این کار با دستور lvcreate انجام میشود.

چرا از LV استفاده میشود؟

LVها امکان ایجاد و مدیریت پارتیشنهای منطقی را با انعطاف پذیری بیشتر فراهم میکنند. میتوان آنها را در هر زمانی گسترش داد، کوچک کرد یا حتی حذف کرد. همچنین، میتوان از آنها برای نصب سیستمعاملها، دادهها یا فایلسیستمها استفاده کرد

Physical Extents (PE)

به Physical Extent (PE) واحدهای کوچک و ثابت اندازه ای هستند که در سطح Physical Extent (PE) و احدهای کوچک و ثابت اندازه هستند که توسط Volume Group (VG) به فضای ذخیر هسازی به لینها بخشهایی از فضای ذخیر هسازی یک PV هستند که توسط Logical Volumes (LV)

هر PE معمولاً به اندازه ۴ مگابایت یا ۸ مگابایت است (میتوانید این اندازه را در هنگام ایجاد VG تعیین کنید، ولی معمولاً پیش فرض ۴ مگابایت است).

PE به عنوان واحد تخصیص فضای ذخیرهسازی عمل میکند. زمانی که شما Logical Volume (LV) ایجاد میکنید، فضای آن از PEهای موجود در Volume Group گرفته می شود.

دستورات كليدى LVM:

- pvcreate : Physical Volume برای تبدیل دیسک یا پارتیشن به یک
- vgcreate : PV جدید از یک یا چند Volume Group
- Ivcreate : PV جدید از یک یا چند Volume Group برای ایجاد یک
- Lvextend : Logical Volume برای گسترش یک
- Lvreduce : Logical Volume برای کوچک کردن حجم یک
- vgextend: .Volume Group براى افزودن PV جديد به
- vgreduce : VG از یک PV
- pvremove : LVM از PV مذف یک
- lvremove : LV
- vgremove : VG برای حذف یک

نمونهای از نحوه کار LVM:

فرض کنید یک سرور با دو دیسک داریم:

- 1. /dev/sdb
- 2. /dev/sdc

1. شناسایی دیسکهای جدید

ابتدا دیسکها و پارتیشنهای موجود را شناسایی کنید:

```
lsblk
lsblk -f
```

اگر دیسکها شناسایی نشدهاند، دستور زیر را برای اسکن مجدد اجرا کنید:

```
echo "- - -" > /sys/class/scsi_host/host0/scan
echo "- - -" > /sys/class/scsi_host/host1/scan
echo "- - -" > /sys/class/scsi_host/host2/scan
```

بعد از اسکن، دوباره دیسکها را بررسی کنید:

lsblk -f

2. تبدیل دیسکها به Physical Volume

دیسکهای جدید را به Physical Volume (PV) تبدیل کنید. فرض کنیم دیسکهای /dev/sdb و /dev/sdc داریم:

pvcreate /dev/sdb /dev/sdc

3. ايجاد Volume Group

حالا این Physical Volume ها را به یک VGها این Volume Group (VGها را به یک VGها میگذاریم:

vgcreate data /dev/sdb /dev/sdc

4. ايجاد Logical Volume

در این مرحله، یک Logical Volume (LV) میسازیم. فرض کنیم میخواهیم یک LV به نام Ivdata با حجم 10 گیگابایت ایجاد کنیم:

lvcreate -L 10G -n lvdata data

5. فرمت کردن Logical Volume

باید LV جدید را فرمت کنید تا قابل استفاده باشد. برای این کار، از فایل سیستم مورد نظر استفاده میکنیم:

یا برای سیستم فایل ext4:

mkfs.ext4 /dev/data/lvdata

یا برای سیستم فایل xfs:

mkfs.xfs /dev/data/lvdata

6. مونت (mount) کردن Logical Volume

ابتدا یک دایر کتوری برای mount کردن LV میسازیم:

mkdir /mnt/lvdata

سپس LV را به این مسیر mount میکنیم:

mount /dev/data/lvdata /mnt/lvdata

بررسی تغییرات:

در پایان، با استفاده از دستور زیر مطمئن شوید فضای جدید اعمال شده است:

df -h /mnt/lvdata

بیشتر کردن فضا (Extend)

1. افزایش اندازه Logical Volume

فرض كنيم مىخواهيد حجم LV را 5 گيگابايت افزايش دهيد:

lvextend -L +5G /dev/data/lvdata

گسترش (Grow):

با ساخت LV بنظر کار به اتمام می رسد . ما فضای Logical Volume را افزایش دادیم، اما سیستم فایل هنوز از این فضای اضافی استفاده نمیکند . مانند یک اتاقی که فضای ان را افزایش دادیم ولی صندلی نداریم که بتوان از فضا اضافه شده استفاده کرد .

برای سیستم فایلهای ext4:

resize2fs /dev/data/lvdata

برای سیستم فایلهای xfs:

xfs_growfs /mnt/lvdata

بررسی فضای جدید پس از گسترش

پس از گسترش سیستم فایل، فضای جدید را بررسی کنید تا مطمئن شوید اعمال شده است:

df -h

كم كردن فضا (Reduce)

برای کاهش فضای یک Logical Volume در LVM، باید با دقت عمل کنید. این فرآیند شامل مراحل زیر است:

1. اطمینان از استفاده نشدن از فضای Logical Volume

- ابتدا مطمئن شوید که Logical Volume در حال استفاده نیست یا داده ای که نمیخواهید از بین برود، در آن ذخیره نشده است.
 - اگر این LV در حال استفاده است، ابتدا آن را unmount کنید:

umount /mnt/lvdata

2. بررسى سلامت سيستم فايل

قبل از کاهش حجم، سیستم فایل باید بررسی و سالم باشد. برای این کار:

e2fsck -f /dev/data/lvdata

این دستور برای فایل سیستمهای ext4 است. اگر از xfs استفاده میکنید، این مرحله نیاز نیست.

3. كاهش اندازه سيستم فايل

ابتدا اندازه سیستم فایل را به مقدار مورد نظر کاهش دهید:

resize2fs /dev/data/lvdata 5G

(در اینجا حجم جدید را 5 گیگابایت در نظر گرفتهایم.)

🗘 توجه: حجم جدید باید کمتر یا مساوی حجم نهایی LV باشد.

4. کاهش اندازه Logical Volume

حالا اندازه LV را کاهش دهید:

lvreduce -L 5G /dev/data/lvdata

(در اینجا حجم جدید LV را 5 گیگابایت قرار دادهایم.)

5. مونت مجدد Logical Volume

بعد از کاهش حجم، LV را دوباره به مسیر مشخص mount کنید:

mount /dev/data/lvdata /mnt/lvdata

6. بررسی فضای نهایی

برای اطمینان از کاهش موفقیت آمیز:

df -h /mnt/lvdata

پشتیبانگیری از دادهها: کاهش اندازه میتواند باعث از دست رفتن دادههای خارج از محدوده جدید شود. حتماً قبل از انجام این مراحل، از دادههای خود بشتیبان بگیرید.

NFS

برای راهاندازی سرویس (NFS (Network File System) بر روی یک سیستم لینوکس، ابتدا باید چند مرحله را انجام دهیم که شامل نصب بسته های مورد نیاز، تنظیمات لازم برای سرور و کلاینت و سپس تست کردن اتصال بین آن ها می شود.

1. نصب بسته های NFS

برای نصب NFS سرور، دستور زیر را وارد کنید:

sudo yum install nfs-utils -y

این دستور بسته های لازم برای NFS را نصب می کند.

2. تنظیمات فایلهای پیکربندی

برای اینکه دایر کتوری ها را به اشتراک بگذارید، باید فایل پیکربندی /etc/exports را ویرایش کنید.

ابتدا با دستور vi یا vim فایل /etc/exports را باز کنید:

سیس دایر کتوریای که میخواهید به اشتراک بگذارید را اضافه کنید. برای مثال:

/opt/tomcat 192.168.69.0/24(rw,sync,no_root_squash)

در فایل پیکربندی (NFS (/etc/exports) وقتی یک دایرکتوری را به اشتراک میگذارید، میتوانید پارامترهای مختلفی را برای کنترل دسترسی و نحوه رفتار NFS تنظیم کنید. پارامترهایی مانند rw, sync, no_root_squash که در مثال آمده است، نقش مهمی در تنظیمات امنیتی و دسترسی دارند. در اینجا توضیح میدهیم که هرکدام چه کاری انجام میدهند:

1. rw (Read-Write)

این گزینه به کلاینت ها اجازه می دهد که به دایر کتوری اشتراکی هم دسترسی خواندن (Read) و هم نوشتن (Write) داشته باشند.

- کلاینت میتواند فایل ها را هم بخواند و هم تغییر دهد. :ww
- اگر از ro استفاده کنید، فقط دسترسی خواندن به کلاینتها داده میشود و نمیتوانند فایلها را تغییر دهند. :ro

2. sync(Synchronous)

پارامتر sync مشخص میکند که عملیات ورودی/خروجی (I/O) به صورت همزمان انجام شود. این به این معنی است که هر عملیات نوشتن باید تکمیل شود و دادهها به دیسک نوشته شوند قبل از اینکه به درخواست بعدی پرداخته شود.

- هر عملیات نوشتن منتظر میماند تا داده ها به دیسک نوشته شوند و سپس پاسخ به کلاینت داده می شود. این باعث :sync اطمینان از پایداری داده ها و کاهش ریسک از دست دادن داده ها در صورت خاموش شدن غیر منتظره سیستم می شود.
- async: استفاده کنید، داده ها به صورت ناهمزمان نوشته می شوند و در نتیجه سرعت دسترسی به فایل ها async:
 ممکن است بالاتر باشد، اما خطر از دست دادن داده ها در صورت وقوع خرابی افزایش می یابد.

3. no_root_squash

این گزینه تاثیر زیادی بر رفتار سیستم در زمان استفاده از کاربر root دارد. در NFS، وقتی کلاینتها به سرور متصل میشوند، NFS به طور پیشفرض کاربران root را به کاربری معمولی تبدیل میکند تا از خطرات امنیتی جلوگیری کند. این کار به نام "root squashing" شناخته میشود.

- no_root_squash: این گزینه باعث می شود که کاربر root در کلاینتها همچنان دسترسیهای root خود را داشته root در کلاینتها برای گاربر root انجام نمی شود. باشد، به این معنی که هیچ تبدیل یا "squash"ای برای کاربر
- root_squash: اگر از این گزینه استفاده کنید، کاربر root در کلاینتها به یک کاربر معمولی تبدیل می شود (معمولاً ریشهای از بین می روند. (nfsnobody)، و بنابر این دسترسی های ریشهای از بین می روند.

مهم: استفاده از no_root_squash میتواند خطر امنیتی داشته باشد، زیرا ممکن است یک کلاینت با دسترسی root توانایی انجام عملیاتهای خطرناک روی سرور را داشته باشد. این گزینه معمولاً در محیطهایی استفاده میشود که کنترل امنیتی بالایی دارند یا نیاز به دسترسیهای خاصی از سوی root دارند.

جمعبندى:

- اجازه خواندن و نوشتن به کلاینتها rw:
- sync: اطمینان از نوشتن داده ها به دیسک قبل از پاسخ به کلاینت.
- حفظ دسترسى هاى root از طرف كلاينت ها (بايد با احتياط استفاده شود). :no_root_squash •

به طور کلی، شما باید این پارامتر ها را بسته به نیاز و سطح امنیتی شبکه و سیستم خود تنظیم کنید.

3. راهاندازی و فعالسازی سرویس NFS

بعد از تنظیمات فایل /etc/exports ، باید سرویس NFS را راهاندازی و فعال کنیم:

```
sudo systemctl start nfs-server sudo systemctl enable nfs-server
```

برای اطمینان از اینکه سرویس در حال اجرا است، از دستور زیر استفاده کنید:

sudo systemctl status nfs-server

4. تنظيم فايروال

اگر فایروال فعال باشد، باید پورتهای NFS را باز کنید. میتوانید دستور زیر را برای باز کردن پورتها وارد کنید:

```
sudo firewall-cmd --permanent --add-service=nfs
sudo firewall-cmd --permanent --add-service=mountd
sudo firewall-cmd --permanent --add-service=rpc-bind
sudo firewall-cmd --reload
```

5. تنظیمات کلاینت

برای دسترسی به دایر کتوری به اشتراک گذاشته شده از سمت کلاینت، ابتدا باید بسته های NFS را نصب کنید:

```
sudo yum install nfs—utils —y
```

سپس دایرکتوری مورد نظر را از سرور مونت کنید:

```
sudo mount -t nfs 192.168.69.54:/opt/tomcat /mnt
```

برای اینکه دایرکتوری به صورت دائمی مانت شود، باید فایل /etc/fstab را ویرایش کنید و خط زیر را اضافه کنید:

192.168.69.54:/opt/tomcat /mnt nfs defaults 0 0

6. تست اتصال

برای اطمینان از عملکرد درست، میتوانید دستور زیر را برای مشاهده دایرکتوریهای مانت شده وارد کنید:

df -h

همچنین می توانید از دستور ۱۵ برای بررسی محتویات دایر کتوری مانت شده استفاده کنید:

ls /mnt

این مراحل باید سرویس NFS را بر روی سیستم شما راهاندازی کرده و اتصال کلاینت به سرور NFS را برقرار کند.

firewall?